

Sivistystoimen palveluverkkoselvitys 2018 Varhaiskasvatuspalveluiden ja esiopetuksen näkökulmat

1. Varhaiskasvatus- ja perusopetuslaki

Kunnan on huolehdittava siitä, että lasten varhaiskasvatusta on saatavissa kunnan järjestämänä tai valvomana siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Varhaiskasvatusta suunniteltaessa ja järjestettäessä on huomioitava lapsen etu. Varhaiskasvatuslain (36/1973) muutoksen myötä jokaisella lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen enintään 20 tuntia viikossa 1.8.2016 alkaen.

Hyvinkäällä jokaisella lapsella on oikeus 20 viikkotuntiin varhaiskasvatusta, jota järjestetään joko osapäivähoitona 4 tuntia päivässä (aamu- tai iltapäivä) tai kokopäivähoitona 2 päivää viikossa. Laajempaan varhaiskasvatukseen on oikeus, mikäli huoltajat ovat työssä tai opiskelevat. Siihen on myös mahdollisuus, jos huoltajat tai muu taho kokee, että lapsen kasvu ja kehittyminen tai muut syyt sitä edellyttävät. Hyvinkäällä huoltajat kirjaavat hakemuksen lisätietoihin syyn laajemmalle palveluntarpeelle.

Perusopetuslain (628/1998) mukaan opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Perusopetuslain mukaan lasten tulee vuotta ennen oppivelvollisuutensa alkamista osallistua esiopetukseen tai esiopetuksen tavoitteet täyttävään muuhun toimintaan. Perusopetuslain mukaista esiopetusta (4h/pv) järjestetään Hyvinkäällä varhaiskasvatuksen alaisuudessa kunnallisissa päivähoitoyksiköissä päiväkotien ja koulujen tiloissa sekä ostopalveluna yksityisissä päiväkodeissa. Tämän lisäksi esiopetusta järjestetään rehtoreiden alaisuudessa Kytäjän ja Ridásjärven kouluilla integroituna perusopetukseen.

2. 1–6-vuotiaiden lasten väestöennuste ja laskennalliset hoitopaikat

Varhaiskasvatusikäisiä (1–6-vuotiaita) lapsia oli Hyvinkäällä vuoden 2017 lopussa yhteensä 2782. Väestöennusteen mukaan (taulukko 1.) 1–6-vuotiaiden määrän arvioidaan kasvavan Hyvinkäällä seuraavan viiden vuoden aikana noin 100:lla ja kymmenen vuoden aikana noin 170 lapsella. Taulukkolaskennassa on käytetty arviota, että 5–6-vuotiaista lapsista 100 % ja 1–4-vuotiaista 75 % osallistuu varhaiskasvatukseen.

Taulukossa 1 arvioidaan myös varhaiskasvatuspaikkojen tarvetta suhteessa lapsiennusteeseen. Kunnallisia ja yksityisiä laskennallisia varhaiskasvatuspaikkoja arvioidaan nykyisillä päätöksillä olevan kunnassa vuosina 2018 – 2032 keskimäärin 2547. Varhaiskasvatuspaikkojen laskennallisen paikkatarpeen arvioidaan vaihtelevan 2311 paikasta aina 2534 paikkaan. Haasteellisen laskentakaavasta tekee mm. se, että osallisuusasteen muutos suuntaan tai toiseen muuttaa laskennallista tarvetta. Edellä esitelty laskentakaava ei myöskään huomioi sitä, että laskennallisesti yksi alle kolmevuotias lapsi tai kertoimella oleva lapsi, käyttää yhdestä yli kolmevuotiaan hoitopaikasta 1,75 - 3 paikkaa.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
0	452	455	458	461	463	464	465	467	470	472	474	474	476	476	478
1	455	459	462	465	469	471	472	473	475	478	480	482	482	484	484
2	417	462	467	470	473	477	479	480	481	483	486	488	491	490	493
3	460	424	469	474	477	480	484	486	487	488	490	493	495	498	497
4	458	466	431	474	481	484	487	491	493	494	495	497	500	502	505
5	485	463	471	436	479	486	489	492	497	499	500	501	503	506	508
0-5 v	2727	2729	2758	2780	2842	2862	2876	2889	2903	2914	2925	2935	2947	2956	2965
1-5-vuotiaat	2275	2274	2300	2319	2379	2398	2411	2422	2433	2442	2451	2461	2471	2480	2487
6	507	490	468	476	441	484	491	494	497	502	504	505	506	508	511
1- 6 v yht	2782	2764	2768	2795	2820	2882	2902	2916	2930	2944	2955	2966	2977	2988	2998
5- 6 v 100%	992	953	939	912	920	970	980	986	994	1001	1004	1006	1009	1014	1019
1-4 v. 75%	1343	1358	1372	1412	1425	1434	1442	1448	1452	1457	1463	1470	1476	1481	1484
TARVE yht.	2335	2311	2311	2324	2345	2404	2422	2434	2446	2458	2467	2476	2485	2495	2503
Kunnallisia laskennalliset	2047	2085	2072	2072	2072	2072	2072	2072	2072	2072	2072	2072	2072	2072	2072
Yksityiset	436	436	436	436	436	436	436	436	436	436	436	436	436	436	436
PAIKAT YHTEENSÄ	2483	2521	2508	2508	2508	2508	2508	2508	2508	2508	2508	2508	2508	2508	2508

1. 0- 6 -vuotiaiden ennuste, arvio varhaiskasvatuspaikkatarpeesta ja arvio laskennallisista hoitopaikoista

Vuonna 2017 varhaiskasvatusikäisistä 0–6-vuotiaista lapsista (3192, lähde: Facta-kuntarekisteri / Tilastokeskus) keskimäärin noin 72 % (2300) käytti joko kunnallisia tai yksityisiä varhaiskasvatuspalveluita. Yksityisten palveluiden osuus oli noin 13 – 16 %. Varhaiskasvatuspalveluiden kysyntään vaikuttaa lasten määrän kehityksen lisäksi huoltajien valinnat eri palvelumuotojen välillä, työllisyystilanne sekä muutoliike.

Vuoden 2018 alussa kunnallisia laskennallisia varhaiskasvatuspaikkoja päiväkodeissa oli noin 2050 ja perhepäivähoidossa noin 70. Näitä paikkoja käytti noin 1900 varhaiskasvatusikäistä lasta. Laskennallinen päiväkotien täyttöaste vuonna 2017 oli noin 103 % ja käyttöaste noin 83 %. Palvelut tuotettiin 28 eri kiinteistössä. Näistä 10:ssä varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tilat / ryhmät sijaitsivat joko samassa kiinteistössä tai pihapiirissä kuin koulu.

Taulukossa 2 on kuvattu varhaiskasvatuksen yksiköt (päiväkodit), niissä toimivien ryhmien määrä sekä toiminta (päivähoito, esiopetus, kerho, kasvun ja oppimisen tuen ryhmä), yksikön laskennallinen paikkaluku ja muita huomioita yksikköön tai kiinteistöön liittyen.

	Kunnalliset päiväkodit	eo= esiopetus, K=vaka kerho, KOT = integ.ryhmä	kotialueita	laskennallinen paikkamäärä 08/2018	Huomioita ja vakan palveluohjauksen näkökulma
1.	Aamutuulen päiväkot, eo, k		5	105	Metsäkaltevan alueella jonoa
2.	Anttilantalon päiväkot, eo		4	84	
3.	Aseman koulun eo		1	25	
4.	Hakalantalon päiväkot, eo, KOT		5	105	
5.	Hangonsillan päiväkot, eo, k (kohtaamispaikka), KOT		5	105	
6.	Hiidenkiukaan päiväkot, k		4	84	
7.	Hyvinkäänkylän koulun eo		2	28	
8.	Hyvinkäänkylän ryhmät pk, k		2,5	54	
9.	Jussilankadun päiväkot, eo		3	63	
10.	Kaupunkisillan päiväkot, eo, KOT		5	105	
11.	Kenttäkadun päiväkot, eo, iltahoito		9	190	
12.	Kruununmaan päivä koti, eo, kota		5	115	tontilla rakennusoikeutta jäljellä
13.	Kruununpuiston päiväkot		3	60	
14.	Martin päiväkot, KOT		4	93	
15.	Martinkaaren päiväkot, eo		4	84	
16.	Martintalon päiväkot, eo		4	84	
	Martin talon (koululla) eo		2	14	
17.	Metsäkuusen päiväkot		3	63	
18.	Nopon ryhmä		1	21	vuokrasopimus päättyy 07/19,
	Nopon koulun ryhmä, eo + ph		1	13	2018-2019 koululle eo-ryhmä lisäpaikat 13
19.	Paavolan koulun ryhmät, eo		1	21	
20.	Paavolan päiväkot, eo, k, KOT		4	84	
21.	Pikku-Tapis (Hyrian kerho)		1	13	vuokrasopimusta jatkettu 06/2019
22.	Punaajan päiväkot		5	105	rakennusoikeutta jäljellä
23.	Puolimatkan Koulutupa, eo		0,75	14	
24.	Ridasjärven päiväkot ja eo (+ rehtorin alaisuudessa 2017-2018)		0,75	12	
25.	Talvisillan päiväkot, eo		2	42	Siirtyy Talvisillan koululle 08/2018, uusi kapasiteetti 31->42
26.	Tanssikallion päiväkot, eo, kota, k		5	120	
27.	Vehkojan päiväkot, KOT		6	114	
28.	PäiväPirtti, k			20	
	Kytäjän koulun eo / rehtorin alaisuudessa			0	
	Ruotsinkielinen eo ja vaka / ostopalvelut			20	ostopalvelusopimus päättyy 07/2019
			98	2060	

2. Varhaiskasvatuksen päiväkotikiinteistöt (sis. kotialueet ja laskennalliset lapsimäärät 08/2018 tilanteen mukaan)

3. Varhaiskasvatuspalveluiden järjestäminen

Varhaiskasvatuksen palveluvalikon ja –kokonaisuuden tulee olla jatkossakin erittäin joustava, jotta se voi vastata toimintavuoden aikana tapahtuviin käyttäjämäärän muutoksiin sekä palvelun käyttäjien muuttuviin tarpeisiin. Varhaiskasvatuksen palveluja on nyt sekä hajautettu eri puolille kuntaa, että keskitetty (esim. avoin varhaiskasvatus/ perheiden kohtaamispaikka, kerhot) jotta tarjonta ja kysyntä kohtaivat parhaiten. Jatkossakin toimintamalli, jossa palvelukokonaisuutta pyritään muotoilemaan joustavasti tarvetta vastaavaksi, säilytetään.

Avointa varhaiskasvatusta kehitetään mm. kokeilemalla uusia painotuksia kerhoissa (luonto- ja ulkoilupainotteinen kerho) ja etsimällä tiloja uudelle avoimelle päiväkodille (eli perheiden kohtaamispaikalle). Jatkossakin avoin varhaiskasvatustoiminta järjestetään pedagogisesti laadukkaana ja kerhojen maksut pidetään huoltajille kohtuullisina.

Kunnallisten perhepäivähoitajien määrä on vähentynyt viime vuosina. Tavoitteena on kuitenkin säilyttää perhepäivähoito yhtenä vaihtoehtoisena varhaiskasvatusmuotona tulevaisuudessakin. Kylien palvelut pyritään turvaamaan mm. rekrytoimalla perhepäivähoitajia.

Hyvinkäällä kunnallinen palvelutuotanto on pääsääntöinen tapa järjestää varhaiskasvatusta, yksityistä varhaiskasvatusta on vain 13 – 16 %. Tavoitteena on, että huoltajat jatkossakin voivat valita yksityisen palvelutuotannon. Opetuslautakunta päätti 14.3.2018 yksityisen varhaiskasvatuksen sisaruslisän määräämisestä käyttöön otosta Hyvinkäällä 1.4.2018 alkaen, koska varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain sisarusalennus ei kosketa yksityistä varhaiskasvatusta. Päätös mahdollistaa sisarusten pysymisen yksityisessä varhaiskasvatuksessa toistaiseksi. Samalla opetuslautakunta velvoitti varhaiskasvatuksen selvittämään muitakin vaihtoehtoja tuottaa varhaiskasvatuspalveluja Hyvinkäällä, käytännössä tämä tarkoittaa palvelusetelin käyttöön oton selvittämistä tai vaihtoehtoisesti kunnallisen kapasiteetin lisäämistä.

4. Esiopetuksen järjestelyt

Esiopetuksen oppilaaksiotto

Esiopetuksen oppilaaksiottoalueeksi on määritelty koko Hyvinkää (Opela 10.12.2014 § 116) samoin kuin perusopetuksessa (Opela 10.12.2014 § 115). Esiopetuspaikkojen osoittamisessa tehdään yhteistyötä perusopetuksen hallinnon kanssa, jotta lapsille mahdollistuisi yhtenäinen oppimispolku.

Esiopetusoppilaalle osoitetaan esiopetuspaikka siten, että huomioidaan kaikki kunnassa asuvat esiopetukseen oikeutetut lapset, heillä mahdollisesti olevat terveydentilaan liittyvät ja muut erityiset syyt. Esiopetuspaikkaa osoitettaessa otetaan huomioon lapsen varhaiskasvatuksen tarve ja lisäksi otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon huoltajien esittämä toive. Etusijalla ovat oman kunnan oppilaat.

Lisäksi esiopetuspaikat osoitetaan lapsille siten, että kaikki lapset huomioiden matkat esiopetukseen ovat mahdollisimman lyhyitä ja turvallisia. Matkan turvallisuutta arvioidaan siitä näkökulmasta, että huoltajat kuljettavat lapsen esiopetukseen. Ruotsia äidinkielenään puhuville lapsille osoitetaan esiopetuspaikka ruotsinkielisestä esiopetusryhmästä.

Mikäli huoltajat toivovat lapsen esiopetuksen toteutettavan yksityisessä päivähoitopaikassa ostopalveluna, se toteutetaan ns. toissijaisena esiopetuspaikkana. Ostopalvelun edellytyksenä on, että tilat ovat toimintaan sopivat ja ryhmäkoko (7 esiopetusoppilasta) täyttyy. Lisäksi esiopetusta antavan henkilön tulee olla pätevä ja toimintaa ohjaaviin asiakirjoihin tulee sitoutua.

Esiopetuksen järjestämispaikat ja ryhmien muodostaminen

Perusopetuslain 6 §:n mukaan kunta osoittaa esiopetusta saavalle lapselle opetuksen järjestämispaikan. Kunta voi päättää, miten se organisoii esiopetuksen järjestämisen perusopetuslain puitteissa. Esiopetuspaikkaa määriteltäessä on toimittava kuntalaisiin nähden tasapuolisesti, oikeudenmukaisesti ja johdonmukaisesti.

Opetusministeriö on antanut suosituksen esiopetusryhmän koosta. Sen mukaisesti yhden opettajan esiopetusryhmässä saa olla enintään 13 lasta tai 20 lasta, jos ryhmässä on toinen koulutettu aikuinen. Opetuslautakunta (10.12.2014 § 117, 22.11.2016 §95) on päättänyt esiopetusryhmän koosta seuraavasti:

Kunnallisissa päivähoitoyksiköissä tai ostopalveluesiopetuksessa esiopetusryhmän koko on pääsääntöisesti 21 lasta ja minimikoko 7 lasta ryhmissä, joissa lapset esiopetuksen lisäksi tarvitsevat päivähoitoa. Jos ryhmän lapset osallistuvat vain esiopetukseen, ryhmän koko on opetusministeriön suosituksen mukainen eli 13 lasta, Mikäli esiopetusta antavan opettajan ohella ryhmän työskentelyyn osallistuu lastenhoitaja, koulunkäyntiavustaja tai muu tehtävään soveltuvan ammatillisen koulutuksen suorittanut henkilö, opetusryhmän enimmäiskoko voi olla enintään 20 lasta.

Haja-asutusalueiden esiopetusryhmissä ja yksityisissä päiväkodeissa esiopetuksen minimiryhmäkoko on 7 lasta, silloinkin kun lapset ovat pelkässä esiopetuksessa.

Erityistä tukea tarvitsevan esioppilaan sijoituspaikka voi olla joko muussa esiopetusryhmässä tai päiväkodin erityisryhmässä, lasten määrä ryhmässä voi vaihdella erityinen tuki huomioiden.

Jotta esiopetusryhmät ovat pedagogisesti ja toiminnallisesti tarkoituksenmukaisia, tulee ryhmiä muodostettaessa arvioida tilannetta ryhmäkoon lisäksi myös alueellisesta, toiminnallisesta ja taloudellisesta näkökulmasta.

Opetusministeriön ryhmäkokosuosituksia pyritään noudattamaan.

Hyvinkään kylien esiopetuksen ja varhaiskasvatusryhmien järjestelyjä ja tilanteita on käsitelty Opetuslautakunnassa syksystä 2015 alkaen mm. 15.12.2015 (§ 110), 9.2.2016 (§ 2) ja 22.11.2016 (§ 95). Viimeisin opetuslautakunnan päätös on tehty 24.10.2017 (§73). Ko. pykälässä päätettiin Kytäjän ja Ridajärven alueen esiopetuksen järjestämisestä 1.8.2018 alkaen integroituna perusopetuksen ryhmään. Samassa yhteydessä päätettiin, että mikäli perheet tarvitsevat täydentävää varhaiskasvatusta, heidän tulee hakeutua esiopetukseen sellaiseen päiväkotiin, jossa myös esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus järjestetään.

5. Ryhmien muodostaminen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa

Tulevaisuuden varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palveluverkkopäätökset tai / ja lisäpaikkojen rakentaminen tapahtunee enemmän yhteistyössä perusopetuksen kanssa. Tulevaisuuden varhaiskasvatuksen yksiköt tulee rakentaa suurempina kokonaisuuksina, jotka mahdollistavat joustavat, monimuotoiset palvelukokonaisuudet, joissa synergiset edut toteutuvat niin taloudellisesta, alueellisesta, toiminnallisesta kuin pedagogisesta näkökulmasta.

Tulevaisuuden esiopetusryhmien muodostamisessa edellä mainitut opetuslautakunnan päätökset ovat hyviä ja käyttökelpoisia. Yksittäiset päiväkotitai esiopetusryhmät ovat kuitenkin hyvin haavoittuvaisia, siksi onkin tärkeää, että esim. kouluilla toimisi vähintään kaksi varhaiskasvatus- / esiopetusryhmää. Jatkossakin esiopetusta toteutetaan pääsääntöisesti varhaiskasvatuksen alaisuudessa. Esiopetusryhmät voidaan muodostaa lautakunnan linjaukset huomioiden tarvetta vastaavana, monimuotoisina ja joustavina täydentävä varhaiskasvatus huomioiden. Varhaiskasvatuksen palveluohjauksessa kiinnitetään huomiota lapsen etuun varhaiskasvatus- ja/tai esiopetuspaikkaa järjestettäessä sekä lapsen polun jatkumoon varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja perusopetukseen.

6. Lopuksi

Hyvinkäällä lasten osallistumisasteen varhaiskasvatukseen odotetaan nousevan. Tämä aiheuttaa positiivisen haasteen varhaiskasvatuspaikkojen riittävyydelle. Varhaiskasvatuksen käyttöön ja lasten osallisuuteen vaikuttavat sekä yhteiskunnassa ja työ- ja perhe-elämässä että kuntien taloudessa, varhaiskasvatuksen lainsäädännössä ja asiakasmaksuissa tapahtuvat muutokset.